

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультету менеджменту, адміністрування та права
Кафедра права та європейської інтеграції

**КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ
ВІДНОСИН**

Методичні вказівки та завдання

до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи
здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
денної (заочної) форми навчання
спеціальності 081 «Право»

Освітня програма: Правове забезпечення агробізнесу

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультету менеджменту, адміністрування та права
Кафедра права та європейської інтеграції

Методичні вказівки та завдання

до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи
здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
денної (заочної) форми навчання
спеціальності 081 «Право»

Освітня програма: Правове забезпечення агробізнесу

Затверджено
рішенням навчально-методичної
комісії факультету МАП
Протокол № 6
від 18 лютого 2025 р.

Харків 2025

УДК 343:349.4](072)

К 84

Схвалено на засіданні кафедри права та європейської інтеграції Державний біотехнологічний університет (Протокол № 8 від 6 лютого 2025 року)

Рецензенти:

ЖЕЛЕЗОВ Олександр Євгенович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри правових основ підприємницької діяльності та фінансової безпеки, навчально - наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ.

ГЛУЩЕНКО Світлана Ігорівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри правового регулювання економіки ХНЕУ ім. С. Кузнеця, адвокат.

К 84

Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин: метод. вказівки та завдання до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної (заочної) форми навчання спеціальності 081 Право. Освітня програма: Правове забезпечення агробізнесу. Укладачі: **Дуюнова Т.В., Клеріні Г.В.** - Харків: ДБТУ, **2025.** – 55 с.

Методичні вказівки призначені для надання допомоги здобувачам вищої освіти у засвоєнні основних тем навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин» з урахуванням основних положень законодавства України, сучасних досягнень науки, а також специфіки викладання дисципліни для студентів вищих навчальних закладів. Методичні вказівки розраховані для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної та заочної форми навчання спеціальності 081 «Право».

УДК 343:349.4](072)

Дуюнова Т. В., Клеріні Г.В. 2025©

Державний біотехнологічний
університет, 2025

ВСУП

Земля – особливий природний ресурс, який одночасно є основою життєдіяльності, засобом виробництва та фундаментом економіки, а з іншого боку висока цінність землі як майна призводить до її привабливості та створює підвалини для вчинення кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, які на сьогодні є досить поширеними. Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин – це правопорушення, які посягають на земельні права та законні інтереси Українського народу, юридичних чи фізичних осіб, держави чи територіальних громад, а також встановлений порядок охорони, раціонального використання та відтворення земельних ресурсів, і предметом яких можуть виступати лише передбачені законодавством об'єкти земельних відносин (землі, земельні ділянки та ґрунти). У сфері земельних відносин злочинність виражається у широкому спектрі кримінальних дій, що вчиняються. Це негативне явище в суспільній дійсності включає в себе різноманітні кримінальні правопорушення, спрямовані як на власницькі, так і на екологічні аспекти, маючи підвищений рівень суспільної небезпечності, створюють небезпеку не лише для земельної та аграрної сфер, а й усієї країни в цілому.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних і прикладних знань щодо сутності кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин та характерних особливостей кримінальної відповідальності за правопорушення пов'язані із незаконним володінням, використанням або оборотом земельних ділянок. Вироблення навичок правильної кваліфікації правопорушень у сфері земельних відносин, засвоєння основних проблем науки кримінального права та сучасних тенденцій кримінально-правової політики щодо запобігання та припинення цих правопорушень.

Завдання дисципліни: надати здобувачам вищої освіти систему теоретичних знань та сформувані практичні навички щодо правильного

розуміння та застосування кримінального законодавства, що регламентує питання кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

Засвоївши матеріал курсу, здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- поняття та класифікацію кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин;

- характерні особливості складу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин;

- чинники, що впливають на вчинення кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин;

- характерні особливості кримінальної відповідальності та види кримінальних покарань за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

уміти:

- правильно тлумачити норми кримінального законодавства, які передбачають відповідальність за найбільш небезпечні кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин;

- правильно кваліфікувати кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин;

- застосовувати підходи судової практики щодо тлумачення і застосування законодавства України, щодо запобігання та припинення кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин;

- аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції та приймати компетентні рішення у професійній діяльності.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Вивчення дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин» проходить у формі лекцій, семінарських занять, практичних занять та самостійної роботи.

Метою аудиторних занять є систематизоване засвоєння здобувачами вищої освіти знань про поняття кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, їх класифікації та особливостей кримінальної відповідальності за їх вчинення.

Лекційні заняття передбачають викладення нового теоретичного матеріалу викладачем, сприйняття цього матеріалу здобувачами вищої освіти. За своїм змістом лекції охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчальної дисципліни.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких здобувачі вищої освіти повинні готувати тези виступів. Робота на семінарському занятті також передбачає доповіді за попередньо підготовленими здобувачами вищої освіти рефератами. Викладач оцінює виступи здобувачів вищої освіти, їх активність у дискусії, рівень знань та уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Практичне заняття – форма навчального заняття, на яких здобувачі вищої освіти повинні набути навичок практичного застосування положень законодавства України до конкретних життєвих ситуацій, закріпити теоретичні знання з предмету.

Мета практичного заняття – поглиблене і систематичне вивчення найбільш складних і важливих тем навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин». Практичні заняття покликані не стільки повторювати, скільки поповнювати і конкретизувати матеріал лекційного курсу і навчальної літератури.

Під час практичних занять здобувачі вищої освіти під контролем викладача обговорюють рішення практичних завдань. Відповіді на кожне питання повинні бути мотивованими з обов'язковим посиланням на відповідні норми законодавства. Вимоги до усних відповідей на практичних заняттях є загальноприйнятими. Спочатку зачитується зміст завдання (фабула задачі), а потім рішення з необхідними коментарями та поясненнями. В обговоренні рішення беруть участь усі здобувачі вищої освіти.

Викладач оцінює вірність, повноту й обґрунтованість рішень, викладених здобувачами вищої освіти, їх активність у дискусії, рівень знань та уміння формулювати й відстоювати свою позицію тощо.

Викладач, який проводить заняття, підводить підсумки обговорення, робить зауваження щодо неточних, некоректних і помилкових рішень та формулює правильні відповіді на поставлені у завданні питання.

При повній і правильній відповіді на питання, які стоять у завданні, викладач може змінити деякі вихідні дані цього завдання, щоб змусити здобувача вищої освіти зайнятися пошуком іншої відповіді. Такий підхід викладача до можливих варіантів розвитку ситуації і способів їх вирішення не тільки створює робочу обстановку у групі, активізує здобувачі вищої освіти, а й викликає у них особливий інтерес до проведення таких занять.

Непідготовленість до заняття, відсутність рішень домашнього завдання чи пропуск заняття (незалежно від причин) тягне за собою обов'язкове його відпрацювання.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом здобувачами вищої освіти у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Самостійна робота складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до семінарських та практичних занять, самостійного освоєння навчального матеріалу по окремим темам, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою.

Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: навчальні та навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичними вказівками тощо. Самостійна робота над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах, а також і в домашніх умовах.

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин» визначається у навчально-методичних матеріалах до практичних занять, а також завданнями та вказівками викладача, що проводить заняття у групі.

При оцінюванні самостійної роботи враховується повнота, точність і правильність викладу здобувачем матеріалу, вміння зосереджувати увагу на основних положеннях, а також використання першоджерел.

Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекції;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- підготовка і презентація рефератів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ

Реферат не є дослівним переказом тексту підручника або навчального посібника, а являє собою одну з форм наукового дослідження на певну тему, творчо опрацьовану і перероблену на основі ознайомлення зі станом сучасних наукових досліджень або виклад основних положень певних видань чи їх частин.

Реферат має бути виконано самостійно. Мета написання реферату полягає у набутті знань з навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин», вміння та навичок працювати з науковою літературою самостійно аналізувати та узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки та пропозиції.

Реалізація таких цілей втілюється у життя шляхом поступового розв'язання наступних задач:

- вивчення літератури з певного питання;
- вивчення інформації, яка міститься у науковій літературі або у ресурсах Інтернету;
- збір і узагальнення матеріалу;
- складання плану реферату;
- написання реферату;
- оформлення реферату

За допомогою рефератів здобувач вищої освіти глибше вивчає найбільш складні проблеми навчальної дисципліни, вчиться правильно оформлювати роботу та доповідати про результати своєї праці.

Здобувач вищої освіти самостійно обирає тему реферату з запропонованого переліку. Допускається закріплення декількох здобувачів вищої освіти за однією і тією ж темою реферату. У такому разі на практичних заняттях один з них доповідає, а інші виступають з доповненнями чи уточненнями. Здобувач вищої освіти може у обов'язку навчальної програми дисципліни сам запропонувати тему реферату, узгодивши її з викладачем.

Перш ніж починати безпосередньо збирати матеріал, потрібно скласти список літератури, у якій висвітлюється проблема, обрана у якості теми

реферату. Слід приділити серйозну увагу підбору і вивченню рекомендованої літератури до дисципліни. Однак запропонований перелік не повинен обмежувати ініціативу здобувача вищої освіти. У разі необхідності використовуються інші джерела.

План реферату відображає його суть. Це схематичний вираз того, що хоче довести автор. Після ознайомлення з літературою здобувач вищої освіти складає план реферату, у якому конкретизує питання обраної теми та який включає в себе:

- вступ;
- основну частину (виклад змісту теми);
- висновки;
- список використаної літератури.

Вступ є обов'язковою частиною реферату, у якому стисло обґрунтовується актуальність, чому вибрана саме ця тема, чим зумовлений інтерес до неї, наукова і практична значимість обраної теми, формулюється мета та завдання дослідження. Подається короткий огляд літератури за темою реферату.

Основна частина реферату складається з розділів та підрозділів, у яких мають бути послідовно розглянуті усі питання плану.

Заключна частина реферату має містити висновки, у яких формулюються результати дослідження, оцінки проаналізованого матеріалу, пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики. Висновки повинні прямо відповідати поставленим у вступі задачам.

Вступ і висновки реферату разом не повинні перевищувати одну чверть його обсягу.

Після підбору і вивчення літератури, визначення плану реферату слід приступити до узагальнення та систематизації зібраного матеріалу. Виклад матеріалу повинен бути чітким, логічним та послідовним, літературно грамотним, без повторень. У рефераті необхідно висловлювати своє ставлення до обраної проблеми. Усі міркування потрібно аргументувати.

Починається робота з *титульного листа*. Після титульного листа, на другій сторінці реферату подається план роботи.

Кожна структурна частина роботи повинна починатися з нової сторінки та мати заголовок, який відповідає плану реферату.

Загальний обсяг реферату не повинен перебільшувати **20-25 друкованих сторінок** тексту.

Оформлення списку використаної літератури є важливою складовою написання реферату. У список включаються тільки ті джерела, які використовувались при написанні реферату або на які зроблено посилання у самій роботі.

Зміст реферату здобувач вищої освіти повинен доповідати на: семінарі, практичних заняттях. Попередньо підготувавши тези доповіді, здобувач вищої освіти протягом 7-10 хвилин коротко викладає основні положення своєї роботи, оскільки вільний виклад значно поліпшує сприйняття матеріалу слухачами. Після доповіді автор відповідає на питання, поставлені слухачами або ж викладачем під час перевірки реферату. Потім виступають опоненти, які заздалегідь знайомляться з текстом реферату (орієнтуються у даній проблематиці), відзначаючи сильні та слабкі сторони реферату. На основі обговорення написаного та повідомленого реферату виставляється відповідна оцінка.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язання практичних завдань є окремою формою вивчення навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин», яка спрямована на оволодіння навичками щодо практики застосування норм кримінального права, які регулюють питання кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

Основними цілями розв'язання задач з навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин» є:

1. Досягнення високого рівня обґрунтування власної правової оцінки фактичних обставин поданої ситуації.
2. Розвиток вмінь надавати окрему правову оцінку конкретно представлених фактичних обставин запропонованої ситуації.
3. Закріплення навичок самостійної роботи здобувачів вищої освіти з нормативним матеріалом.

Будь-яке практичне завдання складається з декількох частин:

- а) умови (фабула завдання);
- б) питання.

Фабулою завдання є інформація про уявні події, можливо пов'язані з певними діями правозастосовників. Завдання полягає у вимозі представити здобувачем вищої освіти висновки, що зроблені самостійно, або про представлену ситуацію, або правову оцінку ситуації чи оцінку дій правозастосовників.

Вирішення практичного завдання включає в себе декілька послідовних етапів:

- 1) юридична оцінка наданої практичної ситуації;
- 2) власна правова оцінка наведеної ситуації;
- 3) обґрунтування власної правової оцінки із відповідними посиланнями на норми чинного законодавства;
- 4) формулювання остаточної відповіді на поставлені у задачі запитання.

Юридична оцінка практичної ситуації повинна базуватися на представленій у практичному завданні інформації про певну життєву ситуацію. Використовуючи знання, отримані у процесі вивчення навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин», здобувач вищої освіти повинен напрацювати власну позицію щодо оцінки події.

Оскільки умови задачі не можуть бути викладені з урахуванням усіх можливостей і абсолютно повно, перш за все необхідно напрацювати декілька пріоритетних напрямків вирішення завдання. Підбираючи аргументи щодо кожного з них, відкидаються найменш вірні та найменш аргументовані варіанти.

Після обрання найбільш оптимального варіанту, формулюється розгорнута відповідь із викладенням власних аргументів стосовно саме такого варіанту. Рішення повинно бути розгорнутим, аргументованим із посиланням на норми чинного законодавства.

Формула рішення повинна слідувати за основними положеннями, аргументами та містити їх підсумок, що знаходить вираження у чіткій відповіді на поставлені в задачі питання. При вирішенні завдання здобувач вищої освіти повинен користуватися нормами чинного законодавства, власними знаннями, отриманими при вивченні курсу «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин», теоретичними надбаннями юридичної науки.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підсумкова оцінка знань здобувачів вищої освіти залежить від способів або підходів, що застосовуються при визначенні рівня знань. Вони, у свою чергу, залежать від форми навчання здобувача вищої освіти. У разі оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання, то воно проводиться на ґрунті усної\письмової відповіді на заліковий білет (два питання) чи тестові завдання, які здобувачі вищої освіти отримують на підсумковому контролі, що знаходить своє вираження у кінцевій оцінці за п'ятибальною системою, стобальною системою, та за системою ECTS. У разі оцінки знань здобувачів вищої освіти денної форми навчання, підсумкова оцінка знаходить своє вираження у кінцевій оцінці за п'ятибальною системою, стобальною системою, та за системою ECTS, яка визначається сумою балів, набраних студентом при виконанні окремих видів робіт. Бали за проведену роботу нараховуються при оцінюванні відповідей на практичних (семінарських) заняттях, поточних контролях.

Оцінювання проводиться за п'ятибальною шкалою.

Оцінка «відмінно» має місце, якщо здобувач вищої освіти активно працює протягом усього практичного заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом практичного заняття і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, знання відповідної літератури та законодавства з питань, що виносяться на практичне заняття, здатний викласти та аргументувати власне бачення розв'язання практичного завдання з даної тематики, проявляє здібність до підбивання висновків на підставі огляду викладеного матеріалу.

Оцінка «добре» має місце при дотриманні таких вимог: здобувач вищої освіти активно працює протягом практичного заняття, питання висвітлені достатньо повно, викладення матеріалу послідовне, обґрунтоване, з посиланнями на відповідні нормативні акти, узагальнення судової практики та літературні джерела, викладення питань повинно логічно завершуватися

самостійними висновками. Але, у відповіді допускаються окремі неточності, незначні помилки, відсутня виключна та беззаперечна аргументованість.

Оцінка «задовільно» має місце у тому разі, коли здобувач вищої освіти у цілому оволодів основним масивом питань з даної теми, проявляє основні знання лекційного та нормативного матеріалу, літератури, намагається робити висновки й розв'язувати практичні завдання. Але, здобувач вищої освіти на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за вимогою викладача, питання висвітлюються неповно, у відповідях містяться серйозні помилки.

Оцінка «незадовільно» виставляється у разі, коли здобувач вищої освіти виявив повну неспроможність висвітлити питання, у випадках, коли питання висвітлені неправильно, практичні завдання вирішені невірно. Оцінка з навчальної дисципліни «Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин» за семестр, що виставляється у «Відомість обліку успішності», складається з урахуванням результатів поточного та підсумкового контролю і оформлюється: за національною системою, за 100-бальною шкалою та за шкалою ECTS.

100-бальна система	оцінка ECTS	оцінка за національною системою	
		Іспит	Залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ

**для практичних (семінарських) занять та самостійної роботи
студентів**

Тема 1. Поняття кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин та їх класифікація.

Практичні заняття - 2 години

Самостійна робота – 10 години

Питання для обговорення:

1. Поняття земельних правовідносин, їх особливості.
2. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.
3. Склад земельних правовідносин.
4. Поняття кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
5. Класифікація кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Методичні вказівки:

Вивчення даної теми необхідно розпочати із розуміння того, що земельні відносини це врегульовані нормами земельного законодавства та іншими суміжними з ним галузями права відносини, що складаються між фізичними особами, між юридичними особами, а також між фізичними особами, юридичними особами і державою в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, об'єктом яких є земля, найцінніший ресурс, основне національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави.

Враховуючи те, що земля – особливий природний ресурс, який одночасно є основою життєдіяльності, засобом виробництва та фундаментом економіки, а з іншого боку висока цінність землі як майна призводить до її привабливості та створює підвалини для вчинення кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, які на сьогодні є досить поширеними.

Розглядаючи поняття кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин необхідно усвідомлювати те, що кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин – це правопорушення, які посягають на земельні права та законні інтереси Українського народу, юридичних чи фізичних осіб, держави чи територіальних громад, а також встановлений порядок охорони, раціонального використання та відтворення земельних ресурсів, і предметом яких можуть виступати лише передбачені законодавством об'єкти земельних відносин (землі, земельні ділянки та ґрунти).

Вивчаючи останнє питання необхідно охарактеризувати різні теоретичні підходи щодо класифікації кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Враховуючи те, що правові норми, які врегульовують питання кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, містяться у різних розділах Особливої частини, наприклад, злочин передбачений ст. 197-1 «Самовільне зайняття земельної ділянки» знаходиться у Розділі VI «Злочини проти власності». Інші злочини, предметом яких є земельні ресурси, розміщені законодавцем у Розділі VIII «Злочини проти довкілля», необхідно визначити особливості критеріїв які покладаються в основу класифікації кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Теоретичні завдання:

Завдання 1. Проаналізуйте поняття земельних відносин. Розкрийте їх зміст та назвіть характерні особливості.

Завдання 2. Охарактеризуйте підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.

Завдання 3. Дайте визначення кримінальних правопорушень, у сфері земельних правовідносин, розкрийте його правову природу та назвіть характерні ознаки.

Завдання 4. Охарактеризуйте теоретичні підходи класифікації кримінальних правопорушень у сфері земельних правовідносин. Проаналізуйте

основні критерії класифікації кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Ситуаційні завдання:

Завдання 1. На загальних зборах садівницького товариства “Вимпел” було розглянуто питання щодо притягнення до відповідальності члена товариства Петренка, який не використовував свою ділянку, тому вона заросла травою, що негативно впливає на розвиток культурних рослин, призводить до поширення шкідників і хвороб, які розповсюджуються на сусідні ділянки. Петренко заявив, що він використовує свою ділянку для відпочинку, крім того він є власником ділянки та має право використовувати її на свій розсуд.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Чи передбачена відповідальність за дії Петренка?

Завдання 2. Для відновлення ґрунтового покриву та продуктивності земель сільськогосподарське підприємство провадило зняття та нанесення родючого шару ґрунту на зазначені землі. При перевірці проведених робіт було виявлено, що частину ґрунтової маси було вивезено за кордон.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Вкажіть особливості правової охорони ґрунтів. Визначте порядок проведення рекультивації земель. Чи законні дії сільськогосподарського підприємства?

Завдання для самостійної роботи та написання рефератів:

1. Історія становлення та розвитку земельних відносин в Україні.
2. Особливості реформування земельних правовідносин на сучасному етапі.
3. Об’єкти земельних правовідносин за Земельним кодексом України.
2. Поняття та особливості земельних правовідносин.
4. Загально-теоретична парадигма визначення кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
5. Кримінально-правова охорона землі як власності українського народу.

6. Земельна ділянка як об'єкт правових відносин: поняття, ознаки, види.
7. Теоретичні підходи до розуміння земельного правопорушення.
8. Кримінально-правова протидія кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин.
9. Правове регулювання раціонального використання і охорони земель в Україні в ХХ ст.
10. Протидія кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин у країнах Європейського союзу.

Рекомендована література:

1. Вітвіцький С. С., Назимко Є. С., Семенишина-Фіголь Б. М., Пономарьова Т. І. Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні: кримінологічний аспект : монографія / Вітвіцький С. С. та ін.; За заг. ред. С. С. Вітвіцького. – Київ: ВД «Дакор», 2023. – 238 с.
2. Германов О. П. Класифікація правопорушень у сфері земельних відносин.// Прикарпатський юридичний вісник. - Випуск 1(22), том 2, 2018. – С. 110-115.
3. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.
4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, с. 27
5. Назимко Є.С., Семенишина-Фіголь Б.М., Тенденції кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин в Україні// Юридичний науковий електронний журнал. - № 9/2023. – С. 510-513
6. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія / Р. О. Мовчан; передмова д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Дудорова. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 1152 с.
7. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

8. Кримінальний кодекс України від 1 вересня 2001 року № 2341-III (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, с. 131.

9. Літошенко О.С. Особливості адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 1 (263). С. 63-67.

10. Патерило І., Криміногенні фактори злочинності у сфері земельних відносин//Юридичний вісник. - 2023/5. – С. 87-92.

11. Шульга А. М. Загально-теоретична парадигма визначення земельних злочинів. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 6. С. 205–208.

Тема 2. Об'єкт складів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Практичні заняття - 4 години

Самостійна робота – 10 години

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика поняття об'єкту, як елементу складу кримінального правопорушення.
2. Об'єкт кримінального правопорушення передбаченого ст. 197-1 КК України.
3. Об'єкт кримінальних правопорушень «екологічного спрямування».
4. Предмет кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми необхідно враховувати, що єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину. Встановлення єдиної загальної структури всіх кримінальних правопорушень та побудова на цій основі складу кожного виду кримінального правопорушення, який можна розглядати як спрощену правову

модель, необхідну для встановлення відповідності реального правопорушення нормі кримінального закону та визнання вчиненого підставою кримінальної відповідальності, є базисом кримінального права.

Склад будь-якого кримінального правопорушення, передбаченого Особливою частиною КК України, має чотири обов'язкові взаємопов'язані елементи: об'єкт, об'єктивна сторона (об'єктивні ознаки), суб'єкт, суб'єктивна сторона (суб'єктивні ознаки). У своїй єдності ці об'єктивні та суб'єктивні ознаки утворюють юридичний склад злочину. Відсутність хоча б одного з цих елементів дає підстави вважати, що в діянні особи не було складу злочину. Тому в кожному випадку кримінально-правової кваліфікації необхідним є встановлення саме сукупності усіх чотирьох елементів складу злочину.

Обов'язковим елементом складу кримінального правопорушення є об'єкт – це те, на що посягає кримінальне правопорушення («правопорушення, які ні на що не посягають, у природі не існують»), науковці не можуть дійти до єдиного знаменника щодо трактування того, що ж саме порушується кримінальним правопорушенням.

«Земля» як правова категорія характеризується тим, що вона виступає об'єктом правової охорони, має певний правовий статус та режим використання. Конституцією України закріплено, що земля, як й інші природні багатства, є об'єктом права власності українського народу. Як юридична категорія земельна власність закріплена у правових нормах економічних властивостей щодо володіння, користування та розпорядження землею особами, які юридично визнані власниками відповідних земельних ділянок.

Отже, об'єктом кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин є суспільні відносини у сфері використання та охорони земель, а також земельні права та законні інтереси власників земельних ділянок і землекористувачів, інших суб'єктів земельних правовідносин.

При вивченні другого питання необхідно проаналізувати особливості об'єкту кримінального правопорушення передбаченого статтею ст. 197-1 КК України (Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво).

Враховуючи послідовність розміщення в Особливій частині КК України норм про кримінальні правопорушення, насамперед потрібно зупинитися на характеристиці антисуспільної спрямованості злочину, передбаченого ст. 197-1 КК України, та, відповідно, родового об'єкта кримінальних правопорушень, норми про які зосереджені в розд. VI Особливої частини КК України «Злочини проти власності».

Основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 197 - 1, є право власності на землю (право володіння і користування землею), а кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3, - встановлений законодавством порядок будівництва на земельних ділянках відповідних об'єктів (будівель та споруд). Додатковими об'єктами вказаних кримінальних правопорушень виступають, зокрема: правомірна управлінська діяльність державних і самоврядних органів у галузі земельних та архітектурно-будівельних відносин; система оподаткування (винні у самовільному зайнятті земельних ділянок, як правило, не сплачують плату за землю, яка включає земельний податок й орендну плату за земельні ділянки державної і комунальної власності і входить у систему оподаткування).

При вивченні третього питання необхідно проаналізувати об'єкт кримінальних правопорушень «екологічного спрямування», враховуючи те, що за винятком ст. 197-1, всі інші норми, які у вітчизняному кримінальному законодавстві репрезентують систему кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, консолідовані у розд. VIII Особливої частини КК України «Злочини проти довкілля», і які мають своїм родовим об'єктом суспільні відносини, що забезпечують охорону довкілля, його наукове обґрунтоване раціональне використання і відтворення природних ресурсів, охорону нормального екологічного стану біосфери.

При вивченні четвертого питання необхідно розуміти, що дослідження об'єктів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин не може вичерпуватися самим лише визначенням кола порушуваних ними правовідносин, адже: по-перше, у кожній із розглядуваних норм прямо

вказується на предмет цих злочинів, який і є тим головним маркером, що визначає належність останніх до «земельних». Необхідно проаналізувати особливості предметів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, якими є: земельна ділянка (ст. 197-1 КК України); землі (статті 239 та 254 КК України); ґрунтовий покрив (поверхневий шар) земель (ст. 239-1 КК України); поверхневий (ґрунтовий) шар земель водного фонду (ст. 239-2 КК України).

Теоретичні завдання:

Завдання 1. Назвіть та проаналізуйте поняття об'єкту, як структурного елементу складу кримінального правопорушення у сфері земельних відносин. Назвіть його характерні особливості.

Завдання 2. Проаналізуйте об'єкт кримінального правопорушення передбаченого ст. 197-1 КК України (самовільне зайняття земельної ділянки). Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Розкрийте зміст поняття «самовільне зайняття земельної ділянки» та «самовільне будівництво».

Завдання 3. Проаналізуйте об'єкт кримінальних правопорушень передбачених ст. 239 (Забруднення та псування земель) та ст. 239-1 (Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель). Визначте його характерні особливості.

Завдання 4. Проаналізуйте поняття: земельна ділянка (ст. 197-1 КК України); землі (статті 239 та 254 КК України); ґрунтовий покрив (поверхневий шар) земель (ст. 239-1 КК України); поверхневий (ґрунтовий) шар земель водного фонду (ст. 239-2 КК України) у розумінні їх, як предмету кримінальних правопорушень. Розкрийте їх особливості.

Ситуаційні завдання:

Завдання 1. На прохання відпочиваючих, які мають особистий автомобільний транспорт, адміністрація оздоровчого санаторію, що знаходиться

на березі Азовського моря, дозволила спорудити автомобільну стоянку в межах прибережної смуги моря. Державний інспектор із контролю за використанням і охороною земель на підставі виявлення порушення земельного законодавства зафіксував правопорушення та передав матеріали перевірки до правоохоронних органів.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Вкажіть порядок та особливості використання земель оздоровчого призначення. Визначте та охарактеризуйте особливості об'єкту правопорушення.

Завдання 2. Громадянин Мультчук В., використовуючи свій трактор, без дозволу здійснив видобуток із русла річки «Дніпро» 25,157 кубічних метрів піщано-гравійної суміші.

Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому. Які були порушення законодавства? Охарактеризуйте об'єкт кримінального правопорушення?

Завдання для самостійної роботи та написання рефератів:

1. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво за кримінальним правом України.
2. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні.
3. Проблеми правового статусу земель водного фонду України.
4. Соціальна обумовленість кримінально-правової заборони безгосподарського використання земель.
5. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування.
6. Правове регулювання охорони земель від забруднення пестицидами та агрохімікатами.
7. Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах: соціальна зумовленість та склад кримінального правопорушення.
8. Попереджувальна дія кримінального закону у сфері охорони навколишнього природного середовища.

9. Кримінальні правопорушення проти довкілля: кримінально-правова характеристика.

10. Міжнародний досвід правового регулювання, використання, відтворення та охорони ґрунтів.

11. Правова охорона земель: міжнародний та європейський досвід.

Рекомендована література:

1. Вітвіцький С. С., Назимко Є. С., Семенишина-Фіголь Б. М., Пономарьова Т. І. 3-33 Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні: кримінологічний аспект : монографія / Вітвіцький С. С. та ін.; За заг. ред. С. С. Вітвіцького. – Київ: ВД «Дакор», 2023. – 238 с.

2. Захарчук В. М. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво за кримінальним правом України : монографія. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2015. С. 84.

3. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, с. 27

4. Семенишина-Фіголь Б.М. Особливості правового регулювання земельних відносин в Україні. Наше право. 2021. № 2. С. 179–184.

5. Сингаєвська М. І. Земельні відносини в Україні як об'єкт кримінально-правової охорони : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2020. 230 с.

6. Кримінальний кодекс України від 1 вересня 2001 року № 2341-III (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, с. 131.

7. Кулинич П. Ф. Завершення земельної реформи в Україні: правові проблеми. Правова держава. 2020. Вип. 31. С. 232–241.

8. Микитин В., Мариняк І. Проблеми правового статусу земель водного фонду України. Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 4. С. 214

9. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 1152 с.

10. Протидія злочинам у сфері земельних відносин : навчальний посібник / С.В. Андрусенко, О.М. Бандурка, М.С. Рябченко та ін.; за заг. ред. С.М. Гусарова. Харків : ХНУВС, 2013. 170 с.

11. Татарин Н. М., Пряхін Є. В. Методика розслідування самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 192 с.

12. Шульга А. М. Загально-теоретична парадигма визначення земельних злочинів. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 6. С. 205–208. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2016/57.pdf.

13. Шульга А. М. Кримінально-правова охорона земельних ресурсів в Україні: теоретико-правовий аспект: дис. ... док. юрид. наук. Харків 2021. 525 с.

3. Об'єктивна сторона складів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Практичні заняття - 4 години

Самостійна робота – 10 години

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика об'єктивної сторони як елемента складу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

2. Об'єктивна сторона складів кримінальних правопорушень передбачених ч. 1 ст. 197-1 КК України (Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво).

3. Об'єктивна сторона складів кримінальних правопорушень «екологічного спрямування».

4. Аналіз об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 239-1 КК України (Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель).

5. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, караного за ст. 239-2 КК України (Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах).

6. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого чинною редакцією ч. 1 ст. 254 КК України (Безгосподарське використання земель).

Методичні вказівки:

Вивчення даної теми необхідно починати із характеристики об'єктивної сторони як елементу складу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, так як будь-яку діяльність людини, зокрема злочинну, можна умовно поділити на дві складові: інтелектуально-вольову, яка полягає у прийнятті відповідного рішення, усвідомленні шляхів та засобів досягнення поставленої мети, і дієву, яка пов'язана з перетворенням цього рішення в дійсність шляхом конкретної поведінки. У кримінальному праві цю другу сторону людської діяльності зазвичай називають об'єктивною стороною.

Об'єктивна сторона є основним, визначальним показником ступеня суспільної небезпеки кримінального правопорушення; об'єктивна сторона є відображенням посягання на об'єкт, який є системо утворюючою ознакою складу кримінального правопорушення; диспозиції норм Особливої частини КК сконструйовані переважно так, щоб найбільш докладно передати ознаки об'єктивної сторони, оскільки їх тлумачення дає змогу встановити всі інші обов'язкові ознаки складу кримінального правопорушення.

Зазвичай до ознак об'єктивної сторони складу злочину включають суспільно небезпечне діяння (дія чи бездіяльність), суспільно небезпечний наслідок, причинний (причиновий) зв'язок, спосіб, знаряддя і засоби, місце, час та обстановку вчинення злочину.

Тому при вивченні питання, які включені до цієї теми необхідно детально проаналізувати та визначити характерні особливості об'єктивної сторони кримінальних правопорушень передбачених ч. 1 ст. 197-1 КК України (Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво),

кримінальних правопорушень «екологічного спрямування»; кримінального правопорушення, передбаченого ст. 239-1 КК України (Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром)); кримінального правопорушення, караного за ст. 239-2 КК України (Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах); кримінального правопорушення, передбаченого чинною редакцією ч. 1 ст. 254 КК України (Безгосподарське використання земель).

Теоретичні завдання:

Завдання 1. Охарактеризуйте поняття об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Визначте його структурні елементи та розкрийте їх зміст.

Завдання 2. Проаналізуйте об'єктивну сторону кримінального правопорушення визначеного ст. 197-1 КК України (Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво). Розкрийте характерні особливості його складових.

Завдання 3. Проаналізуйте об'єктивну сторону кримінального правопорушення визначеного ст. 239-1 КК України (Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром)). Розкрийте характерні особливості його складових.

Завдання 4. Проаналізуйте об'єктивну сторону кримінального правопорушення визначеного ст. 239-2 КК України (Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах). Розкрийте характерні особливості його складових.

Завдання 5. Проаналізуйте об'єктивну сторону кримінального правопорушення визначеного ст. 254 КК України (Безгосподарське використання земель). Розкрийте характерні особливості його складових.

Ситуаційні завдання:

Завдання 1. Борівським судом Харківської області з'ясовано, що громадянин Куценко О. організував вилучення річкового піску в особливо великих розмірах – в об'ємі 18,6 м³ – і подальше завантаження його в автомобіль, водій якого вивіз зазначений об'єм річкового піску з території вказаної земельної ділянки. Дії Куценка О. кваліфіковані за ч. 1 ст. 239-2 КК України.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Чи правильно кваліфіковані дії громадянина Куценка О. Проаналізуйте елементи, що складають об'єктивну сторону вказаного кримінального правопорушення.

Завдання 2. Громадянин Зайченко І. перебував на посаді інженера-гідротехніка ВАТ «Агрофірма «Колос». Однак, на підприємстві не проводились роботи по очищенню каналізаційної насосної станції та очисних споруд, що призвело до їх замулення, а в подальшому – до витoku відходів із каналізаційної насосної станції, що призвело до забруднення рідкими нечистотами ґрунту площею – 320 кв. метрів.

Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому. Проаналізуйте елементи об'єктивної сторони кримінального правопорушення учиненого громадянином Зайченко І.

Завдання 3. Барський районний суд Вінницької області встановив, що згідно з рішенням Барської міської ради 2017 р. громадянину Сітченко Т., було виділено земельну ділянку, яку він почав обробляти, оскільки був впевнений, що діє на законних підставах, тому що є відповідне рішення. Коли підсудний дізнався, що дія вказаного рішення була призупинена, він відразу припинив обробляти земельну ділянку. Незважаючи на це, рішенням суду від 30 вересня 2023 р. Сітченко Т., був визнаний винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 197-1 КК України.

Дайте правову оцінку вказаного рішення та оцініть дії суду.

Завдання 4. Громадянин Ващенко О., за допомогою саморобного екскаватора зняв верхній шар ґрунту за межами населеного пункту в урочищі

«Зелений шлях» площею 0,7 га та перевіз до свого подвір'я. Це призвело до пошкодження зелених насаджень дерев, а також до деградування земельної ділянки у сільськогосподарському виробництві та непридатності її до використання за цільовим призначенням. Під час слідства встановлено, що дозвіл на перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок надав сільський голова.

Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому. Оцініть дії сільського голови та проаналізуйте елементи об'єктивної сторони кримінального правопорушення учиненого громадянином Ващенко О.

Завдання для самостійної роботи та написання рефератів:

1. Заходи щодо вдосконалення кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 197-1 КК України.
2. Проблеми визначення елементів об'єктивної сторони незаконного заволодіння ґрунтовим покривом.
3. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства.
4. Суспільно небезпечні наслідки кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
5. Проблеми визначення окремих елементів об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення визначеного ст. 254 КК України «Безгосподарське використання земель»
6. Причинний зв'язок, як елемент об'єктивної сторони кримінального правопорушення у сфері земельних відносин.
7. Особливості об'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері забруднення та псування земель.
8. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 239-2 КК України.

Рекомендована література:

1. Загинеї З., Пенязькова О. Землі водного фонду як предмет злочину, передбаченого статтею 239-2 Кримінального кодексу України. Вісник Національної академії прокуратури України. 2017. № 2. С. 59.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2011 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, с. 27
3. Іщенко М. В. Створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля як наслідок забруднення або псування земель. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2018. № 32. С. 102–105.
4. Назимко Є.С., Семенишина-Фіголь Б.М., Тенденції кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин в Україні// Юридичний науковий електронний журнал. - № 9/2023. – С. 510-513
5. Кримінальний кодекс України від 1 вересня 2001 року № 2341-III (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, с. 131.
6. Лісова Т. Особливості об'єкта правовідносин щодо відновлення земель як складника предмета земельного права. Право і суспільство. 2019. № 1. С. 62–67.
7. Місінкевич Л. Л., Місінкевич А. Л., Правові проблеми охорони та відновлення земель під час дії воєнного стану в Україні// Університетські наукові записки, 2022, № 5-6 (89-90), С. 27-34.
8. Микитин В., Мариняк І. Проблеми правового статусу земель водного фонду України. Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 4. С. 214
9. Патерило І., Криміногенні фактори злочинності у сфері земельних відносин// // Юридичний вісник, 2023/5. – С. 87-92.
10. Семенишина-Фіголь Б. М. Земельні відносини як об'єкт кримінологічного дослідження. Правовий часопис Донбасу. 2021. № 2 (75). С. 96–104.

11. Юзікова Н. С. Класифікація кримінально-правових наслідків вчинення злочину у сфері земельних відносин// Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 4. 2020. – С. 15-18.

Тема 4. Суб'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Практичні заняття - 2 години

Самостійна робота – 10 години

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика суб'єктивних ознаки складів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
2. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 197-1 КК України(Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво).
3. Суб'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень «екологічного спрямування».
4. Характеристика суб'єктів кримінальних правопорушень «екологічного» характеру.
5. Вина і мотив вчинення кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми необхідно усвідомлювати, що відповідно до ч. 1 ст. 11 КК України кримінальним правопорушенням є передбачене ним суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Згадування у цій законодавчій дефініції про «суб'єкта» злочину та «винність» діяння засвідчує, що для констатації наявності складу кримінального правопорушення мають бути встановлені не лише його об'єктивні, а й суб'єктивні ознаки, до яких кримінально-правова доктрина

традиційно відносить суб'єкт та суб'єктивну сторону кримінального правопорушення. Не менш традиційним є те, що вивчення суб'єктивних ознак будь-якого складу кримінального правопорушення розпочинається з аналізу його суб'єкта.

На законодавчому рівні знайшла закріплення класифікація, згідно з якою виділяють загальний та спеціальний суб'єкти кримінального правопорушення. Загальним суб'єктом є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, що вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа.

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення — це його внутрішня сторона. На відміну від ознак об'єктивної сторони злочину, доступних для безпосереднього сприйняття іншими особами, ознаки суб'єктивної сторони недоступні для безпосереднього спостереження і встановлюються на підставі показань, даних особою, а також на підставі аналізу та оцінки об'єктивних ознак злочину. Суб'єктивну сторону кримінального правопорушення утворюють такі ознаки: вина, мотив, мета і емоційний стан особи.

При вивченні питань віднесених до вказаної теми необхідно проаналізувати суб'єктивну сторону кримінальних правопорушень визначених ст. 197-1 КК України та кримінальних правопорушень «екологічного характеру».

Особливу увагу необхідно приділити складовим елементам суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень, а саме необхідно проаналізувати поняття: вина, мотив, мета і емоційний стан особи, та визначити їх характерні ознаки у контексті кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Теоретичні завдання:

Завдання 1. Дайте загальну характеристику поняття суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та визначте характерні особливості суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Завдання 2. Дайте визначення поняття суб'єктів кримінальних правопорушень «екологічного» характеру. Проаналізуйте структурні елементи складів кримінальних правопорушень.

Завдання 3. Проаналізуйте особливості таких структурних елементів суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, як вина і мотив.

Ситуаційні завдання:

Завдання 1. 26 березня 2024 р. для підвищення родючості ґрунту власного сільськогосподарського угіддя, громадянин Кузьменко М. з використанням бензину підпалив пожнивні залишки стебел зернових культур. Внаслідок дії високої температури, сильних поривів вітру та відсутності опадів вогонь перекинувся на найближчі полезахисні лісові смуги; пожежею було пошкоджено до ступеня припинення росту 34 ясеня діаметром 39-40 см. біля шийки кореня та 4 горіхи діаметром 33-34 см. біля шийки кореня. Орієнтуючись на метеопрогноз, Кузьменко М. думав що після обіду повинен піти дощ, а тому вогонь не зможе зачепити полезахисні лісові смуги.

Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь громадянина Кузьменка М. Проаналізуйте елементи суб'єктивної сторони його дій.

Завдання 2. Громадянин Черненко М., працюючи директором сільгосп підприємства, з метою боротьби з небажаною рослинністю ґрунтів наказав внести до них подвійну дозу гербіцидів. Після цього було встановлено, що їх використання потягнуло за собою загибель птахів і дрібних тварин, а також отруєння людей. Віктор, щоб не нести додаткових витрат із приведенням цих земель до належного стану, приховав інформацію відносно небезпечного стану земель.

Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому. Проаналізуйте елементи суб'єктивної сторони його дій.

Завдання для самостійної роботи та написання рефератів:

1. Ознаки суб'єктивної сторони складів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
2. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення у сфері земельних відносин.
3. Питання про кримінальну відповідальність юридичної особи за вчинення кримінального правопорушення у сфері земельних відносин.
4. Суб'єкт складу кримінального правопорушення проти навколишнього природного середовища.
5. Проблеми суб'єктивної сторони складу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
6. До питання змісту і співвідношення понять «змішана», «подвійна» і «складна форма вини» в кримінальному праві.
7. Окремі питання визначення вини при вчиненні кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Рекомендована література:

1. Андрієшин В. В. Ознаки суб'єктивної сторони складів злочинів, пов'язаних з використанням службових повноважень. Концепція «квазікорупційного злочину». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 1. С. 221-227.
2. Гродецький Ю. В. Термінологічна надмірність як недолік законодавства України про кримінальну відповідальність. Сучасна доктрина кримінального права в правовій системі України: поняття, джерела, значення, проблеми формування: матеріали V міжнар. наук.-практ. круглого столу (м. Харків, 14 трав. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Демидова (голов. ред.), Н. В. Шульженко (заст.

голов. ред.), О. С. Попович, Д. О. Куковинець; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України [та ін.]. Харків : Право, 2021. С. 60–64.

3. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.

4. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

5. Нечепоренко О.П. Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду: соціальна обумовленість, склад злочину та покарання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2016. 200 с.

6. Савченко А. В., Грудзур О. М. Класифікація злочинів. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. 1064 с.

7. Сингаєвська М. І. Взаємозв'язок об'єкта кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин з суб'єктом вказаних кримінальних правопорушень. 18 Кримінально-правові та кримінологічні аспекти протидії злочинності: матеріали міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. 27 лист. 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. С. 77–80.

8. Уркевич В. Право постійного користування земельною ділянкою: проблеми теорії та практики. Право України. 2020. № 5. С. 143–157.

9. Шульга А.М., Теоретичне визначення суб'єкта кримінальних правопорушень проти земельних ресурсів України та його вплив на правозастосування// Юридичний науковий електронний журнал. - № 1/2021. – С. 252-255.

Тема 5. Кваліфікуючі ознаки складів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Практичні заняття - 2 години

Самостійна робота – 10 години

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень.
2. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень передбачених ст. 197-1 КК України.
3. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень «екологічної» спрямованості.

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми необхідно виходити з розуміння того, що у кримінально-правовій науці під диференціацією кримінальної відповідальності зазвичай розуміють градацію, розподіл, розшарування відповідальності у кримінальному законі, внаслідок якої законодавцем установлюються різні кримінально-правові наслідки залежно від типового ступеня суспільної небезпеки кримінального правопорушення та особи винного. Інакше кажучи, диференціація кримінальної відповідальності – це здійснювана законодавцем градація (розчленування) державного примусу у вигляді такої відповідальності, що має застосовуватися до порушників кримінально-правових заборон.

Диференціація кримінальної відповідальності, означаючи її пом'якшення або посилення, може набувати вигляду, зокрема, виділення із загальної спеціальних кримінально-правових норм, виокремлення привілейованих, кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів кримінальних правопорушень, побудови так званих складених складів кримінальних правопорушень, внесення до норм Загальної частини КК змін, які враховуються судом у разі призначення винному покарання. Одним із головних засобів

диференціації кримінальної відповідальності виступає інститут кваліфікуючих ознак складу кримінального правопорушення.

Під кваліфікуючими варто розуміти такі ознаки складу кримінального правопорушення, які свідчать про різко підвищену (порівняно з відображеною за допомогою ознак основного складу) суспільну небезпеку діяння та особи, яка вчинила це діяння.

При вивченні питань, які винесені для опрацювання необхідно проаналізувати загальне поняття кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень, та визначити особливості кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Зокрема необхідно дослідити кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень передбачених ст. 197-1 КК України, та кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень «екологічної» спрямованості.

Теоретичні завдання:

Завдання 1. Дайте загальне визначення кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень, та визначте характерні особливості кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Завдання 2. Проаналізуйте кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень передбачених ст. 197-1 КК України, назвіть характерні їх особливості.

Завдання 3. Проаналізуйте кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень «екологічної» спрямованості, назвіть характерні їх особливості.

Ситуаційні завдання:

Завдання 1. До Краматорського міського суду Донецької області надійшли матеріали провадження стосовно Міщенко В. Останній обвинувачувався у тому, що він самовільно зайняв земельну ділянку, загальною площею 9,9 га, яка входить до земель ПЗФ України. Суд вказав, що своїми умисними діями, які були виражені в самовільному зайнятті земельної ділянки на

території ділянки № 1 «Біленьке РЛП „Краматорський”» та протиправного використання землі у потребах ДП «Слов'янське лісове господарство», що належить до особливо цінних земель, Міщенко В., спричинив матеріальну шкоду державі на загальну суму 300 тис. 061,68 грн. Незважаючи на згадування судом про самовільне зайняття саме особливо цінних земель, услід за органом досудового розслідування суд кваліфікував дії Міщенка В., лише за ч. 1 ст. 197-1 КК України.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Оцініть рішення суду.

Завдання 2. Громадянин Жданюк С., та громадянин Кисленко М., діючи за попередньою змовою групою осіб, у листопаді 2024 р. за допомогою найнятої техніки без законних підстав засіяли земельну ділянку, яка належить до земель сільськогосподарського призначення, озимим ячменем, а в червні 2025 р. зібрали урожай ячменю і використали його у власних цілях. Дії винних були кваліфіковані судом за ч. 2 ст. 197-1 КК України як самовільне зайняття земельної ділянки, вчинене групою осіб.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Оцініть законність рішення суду.

Дайте визначення кваліфікуючих ознак кримінального правопорушення.

Завдання для самостійної роботи та написання рефератів:

1. Відмінність між кваліфікуючими ознаками складу кримінального правопорушення та обставинами, що пом'якшують та обтяжують покарання.
2. Ознаки, що кваліфікують кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.
3. Диференціація кримінальної відповідальності, покарання та виконання покарання: особливості розмежування понять.
4. Кваліфікуючі ознаки складу кримінального правопорушення як засоби диференціації кримінальної відповідальності.
5. Особливості кримінально-правової характеристики ознак складу злочинного безгосподарського використання земель

6. Група осіб за попередньою змовою як форма співучасті у кримінальному правопорушенні у сфері земельних відносин.

7. З'ясування теоретичних та правозастосовних положень стосовно деяких наслідків у складах злочинів проти навколишнього природного середовища.

8. Загибель людей як вид злочинних наслідків: проблеми встановлення змісту та кваліфікації.

9. Розмежування складів злочинів, спільною ознакою яких є суспільно небезпечні наслідки у вигляді шкоди здоров'ю людини: зміст спільних ознак.

Список рекомендованої літератури:

1. Долбня О.В. Проблеми кваліфікації самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва на практиці// Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. - Серія ПРАВО. Випуск 82: частина 2. – 2024. – С. 58-63

2. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.

3. Кісілюк Е. М. Відмінність між кваліфікуючими ознаками складу злочину та обставинами, що пом'якшують та обтяжують покарання. Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів: зб. наук праць за матеріалами наук.-практ. конф. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2012. С. 32–34.

4. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

5. Мармура О. З. Ознаки, що кваліфікують злочин: монографія. Львів: Львівський державний університет внут рішніх справ, 2019. 280 с

6. Миськевич Т. Стан та перспективи врегулювання бурштинової проблеми в Україні. Громадська думка та правотворення. 2020. № 1. С. 22.

7. Мовчан Р.О., Кваліфікуючі ознаки самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва: проблеми конструювання та шляхи вдосконалення// Юридичний науковий електронний журнал. - № 7/2020. – С. 326-329.

8. Павлик Л. В. Диференціація кримінальної відповідальності, покарання та виконання покарання: особливості розмежування понять. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2015. Випуск 2. С. 256–265.

9. Тагієв Садіг Рза огли Кваліфікуючі ознаки складу кримінального правопорушення як засоби диференціації кримінальної відповідальності// Юридичний науковий електронний журнал. - № 3/2024. – С. 617-620.

10. Чабаненко М.М., Волох П.В., Юридична категорія «рекультивация земель»: сучасні науково-правові підходи// Юридичний науковий електронний журнал. - № 4/2020. – С. 110-114.

Тема 6. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

Практичні заняття - 2 години

Самостійна робота – 10 години

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.
2. Поняття, склад та види земельних правопорушень як підстав юридичної відповідальності.
3. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

Методичні вказівки:

При вивченні даної теми необхідно виходити з розуміння того, що юридична відповідальність нерозривно пов'язана з державою, нормами права, обов'язками і протиправними діями громадян та їх об'єднань і юридичних осіб. Держава покладає юридичну відповідальність на суб'єктів права незалежно від їх волі й бажання. Тому ця відповідальність має державно-примусовий характер. Цим вона відрізняється від соціальної відповідальності. Основна риса юридичної

відповідальності – штрафне, каральне призначення. При цьому кара – це не самоціль, а засіб перевиховання правопорушника. Поряд з каральною юридична відповідальність виконує правовідновну функцію. Вона сприяє відновленню суб'єктивних прав особи чи законних інтересів держави.

Кримінальна відповідальність є найсуворішим видом юридичної відповідальності за земельні правопорушення і має каральний характер. Вона настає за вчинення кримінального правопорушення, яким визнається передбачене Кримінальним кодексом України (далі – КК України) суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення, під загрозою покарання.

Кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини. Кримінальній відповідальності за порушення земельного законодавства притаманні такі ознаки: виключно особистий характер, особливий порядок притягнення особи до цього виду відповідальності, обмеженість підстав її виникнення.

При вивченні даної теми необхідно проаналізувати особливості кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення передбаченими статтями Кримінального кодексу України.

Теоретичні завдання:

Завдання 1. Проаналізуйте поняття юридичної відповідальності, назвіть її види та характерні ознаки.

Завдання 2. Проаналізуйте поняття, склад та види земельних правопорушень які є підставою юридичної відповідальності

Завдання 3. Дайте визначення кримінальної відповідальності, назвіть характерні особливості кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

Ситуаційні завдання:

Завдання 1. Петрівським районним судом Кіровоградської області встановлено, що Марченко В., будучи директором ФГ «Алан», зловживаючи службовим становищем, діючи умисно, у період з весни 2023 р. до 29 березня 2024 р., в інтересах очолюваного ним ФГ, з корисливим мотивом та з метою отримання прибутку від вирощування сільськогосподарських культур та реалізації отриманої сільськогосподарської продукції, самовільно зайняв та використовував земельну ділянку із земель запасу площею 85,37 га, що спричинило істотну шкоду інтересам держави в розмірі 83 194,21 грн. Марченко В. були кваліфіковані за ч. 1 ст. 197-1 та ч. 1 ст. 364 КК України.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Чи правильно були кваліфіковані дії громадянина Марченка В.

Завдання 2. У ході досудового розслідування було встановлено, що земельна ділянка, на якій громадянин Музиченко С., збудував будинок, належить громадянину Зінченко І., на праві власності. Проте Музиченко С., уклав договір купівлі-продажу земельної ділянки із невстановленою слідством особою, яка використала підроблений акт на право власності на земельну ділянку і підроблений паспорт Зінченка І., із вклеєною туди своєю фотографією. За таких обставин Музиченко С., щодо якого було вчинено шахрайство, вважав себе добросовісним покупцем і власником земельної ділянки. Кримінальне провадження щодо Музиченка С., було закрито за відсутністю складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 197-1 КК України.

Дайте правову оцінку вказаній ситуації. Назвіть підстави кримінальної відповідальності.

Питання для самостійної роботи та написання рефератів:

1. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика.
2. Кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

3. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель (ст. 239-1 КК України): соціальна обумовленість та склад злочину.

4. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах: соціальна зумовленість та склад злочину.

5. Землі водного фонду як предмет злочину, передбаченого статтею 239-2 Кримінального кодексу України.

6. Створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля як наслідок забруднення або псування земель.

7. Класифікація кримінально-правових наслідків вчинення злочину у сфері земельних відносин.

8. Відповідальність за порушення земельно-правових норм: історія розвитку українського законодавства.

Рекомендована література:

1. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.

2. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

3. Германов О. П. Класифікація правопорушень у сфері земельних відносин.// Прикарпатський юридичний вісник. - Випуск 1(22), том 2, 2018. – С. 110-115.

4. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія / Р. О. Мовчан; передмова д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Дудорова. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 1152 с.

5. Олійник О. С. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель (ст. 239-1 КК України):

соціальна обумовленість та склад злочину : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. С. 73–74.

6. Іщенко М. В. Створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля як наслідок забруднення або псування земель. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2018. № 32. С. 102–105.

7. Рябець Р. В., Окремі аспекти кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2023 № 65. – С. 54-58.

8. Сингаєвська М. І. Специфіка кримінальної відповідальності за порушення у сфері земельних відносин. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 6. С. 200–203.

9. Юзікова Н. С. Класифікація кримінально-правових наслідків вчинення злочину у сфері земельних відносин// Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 4. 2020. – С. 15-18.

10. Шульга М.В. Розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення земельного законодавства. Вісник кримінального права. 2020. № 3. С. 62–68.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Поняття земельних правовідносин, їх особливості.
2. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних відносин.
3. Склад земельних правовідносин.
4. Поняття кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
5. Класифікація кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
6. Поняття кримінальних правопорушень «екологічного спрямування».
7. Об'єкти земельних відносин за Земельним кодексом України.
8. Суб'єкти земельних відносин за Земельним кодексом України.
9. Кримінально-правова охорона землі як власності українського народу.
10. Земельна ділянка як об'єкт правових відносин: поняття, ознаки, види.
11. Кримінально-правова протидія кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин.
12. Загальна характеристика поняття об'єкту, як елементу складу кримінального правопорушення.
13. Об'єкт кримінального правопорушення передбаченого ст. 197-1 КК України.
14. Об'єкт кримінальних правопорушень «екологічного спрямування».
15. Предмет кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
16. Об'єкт складу безгосподарського використання земель.
17. Загальна характеристика об'єктивної сторони як елементу складу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.
18. Об'єктивна сторона складів кримінальних правопорушень передбачених ч. 1 ст. 197-1 КК України
19. Об'єктивна сторона складів кримінальних правопорушень «екологічного спрямування».
20. Аналіз об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 239-1 КК України.
21. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, караного за ст. 239-2 КК України.

22. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого чинною редакцією ч. 1 ст. 254 КК України.

23. Суспільно небезпечні наслідки кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

24. Причинний зв'язок, як елемент об'єктивної сторони кримінального правопорушення у сфері земельних відносин.

25. Загальна характеристика суб'єктивних ознаки складів кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

26. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 197-1 КК України.

27. Суб'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень «екологічного спрямування».

28. Характеристика суб'єктів кримінальних правопорушень «екологічного» характеру.

29. Вина і мотив вчинення кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

30. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення у сфері земельних відносин.

31. Загальна характеристика кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень.

32. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень передбачених ст. 197-1 КК України.

33. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень «екологічної» спрямованості.

34. Відмінність між кваліфікуючими ознаками складу кримінального правопорушення та обставинами, що пом'якшують та обтяжують покарання.

35. Диференціація кримінальної відповідальності та покарання за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

36. Кваліфікуючі ознаки складу кримінального правопорушення як засоби диференціації кримінальної відповідальності.

37. Група осіб за попередньою змовою як форма співучасті у кримінальному правопорушенні у сфері земельних відносин.

38. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

39. Поняття, склад та види земельних правопорушень як підстав юридичної відповідальності.

40. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО УСІХ ТЕМ:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
3. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
4. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом від 10 грудня 1971 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
5. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. Урядовий кур'єр. 2001. 15 листопада.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 31.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

Література:

1. Андрієшин В. В. Ознаки суб'єктивної сторони складів злочинів, пов'язаних з використанням службових повноважень. Концепція «квазікорупційного злочину». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 1. С. 221-227.
2. Вітвіцький С. С., Назимко Є. С., Семенишина-Фіголь Б. М., Пономарьова Т. І. Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні: кримінологічний аспект : монографія / Вітвіцький С. С. та ін.; За заг. ред. С. С. Вітвіцького. – Київ: ВД «Дакор», 2023. – 238 с.
3. Германов О. П. Класифікація правопорушень у сфері земельних відносин.// Прикарпатський юридичний вісник. - Випуск 1(22), том 2, 2018. – С. 110-115.
4. Гродецький Ю. В. Термінологічна надмірність як недолік законодавства України про кримінальну відповідальність. Сучасна доктрина кримінального

права в правовій системі України: поняття, джерела, значення, проблеми формування: матеріали V міжнар. наук.-практ. круглого столу (м. Харків, 14 трав. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Демидова (голов. ред.), Н. В. Шульженко (заст. голов. ред.), О. С. Попович, Д. О. Куковинець; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України [та ін.]. Харків : Право, 2021. С. 60–64.

5. Долбня О.В. Проблеми кваліфікації самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва на практиці// Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. - Серія ПРАВО. Випуск 82: частина 2. – 2024. – С. 58-63

6. Загинеї З., Пенязькова О. Землі водного фонду як предмет злочину, передбаченого статтею 239-2 Кримінального кодексу України. Вісник Національної академії прокуратури України. 2017. № 2. С. 59.

7. Захарчук В. М. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво за кримінальним правом України : монографія. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2015. С. 84.

8. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.

9. Іщенко М. В. Створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля як наслідок забруднення або псування земель. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2018. № 32. С. 102–105.

10. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія / Р. О. Мовчан; передмова д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Дудорова. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 1152 с.

11. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с.

12. Кулинич П. Ф. Завершення земельної реформи в Україні: правові проблеми. Правова держава. 2020. Вип. 31. С. 232–241.

13. Лісова Т. Особливості об'єкта правовідносин щодо відновлення земель як складника предмета земельного права. Право і суспільство. 2019. № 1. С. 62–67.

14. Літошенко О.С. Особливості адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 1 (263). С. 63-67.

15. Мармура О. З. Ознаки, що кваліфікують злочин: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 280 с

16. Микитин В., Мариняк І. Проблеми правового статусу земель водного фонду України. Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 4. С. 214

17. Миськевич Т. Стан та перспективи врегулювання бурштинової проблеми в Україні. Громадська думка та правотворення. 2020. № 1. С. 22.

18. Місінкевич Л. Л., Місінкевич А. Л., Правові проблеми охорони та відновлення земель під час дії воєнного стану в Україні// Університетські наукові записки, 2022, № 5-6 (89-90), С. 27-34.

19. Мовчан Р.О., Кваліфікуючі ознаки самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва: проблеми конструювання та шляхи вдосконалення// Юридичний науковий електронний журнал. - № 7/2020. – С. 326-329.

20. Назимко Є.С., Семенишина-Фіголь Б.М., Тенденції кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин в Україні// Юридичний науковий електронний журнал. - № 9/2023. – С. 510-513

21. Нечепоренко О.П. Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду: соціальна обумовленість, склад злочину та покарання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2016. 200 с.

22. Павлик Л. В. Диференціація кримінальної відповідальності, покарання та виконання покарання: особливості розмежування понять. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2015. Випуск 2. С. 256–265.

23. Патерило І., Криміногенні фактори злочинності у сфері земельних відносин//Юридичний вісник. - 2023/5. – С. 87-92.

24. Рябець Р. В., Окремі аспекти кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2023 № 65. – С. 54-58.

25. Савченко А. В., Грудзур О. М. Класифікація злочинів. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. 1064 с.

26. Семенишина-Фіголь Б. М. Загальносоціальні заходи запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2021. № 50. С. 94–98.

27. Семенишина-Фіголь Б. М. Зарубіжний досвід запобігання кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин. Прикарпатський юридичний вісник. 2021. № 1 (36). С. 65–70.

28. Семенишина-Фіголь Б. М. Земельні відносини як об'єкт кримінологічного дослідження. Правовий часопис Донбасу. 2021. № 2 (75). С. 96–104.

29. Семенишина-Фіголь Б.М. Особливості правового регулювання земельних відносин в Україні. Наше право. 2021. № 2. С. 179–184.

30. Сингаєвська М. І. Взаємозв'язок об'єкта кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин з суб'єктом вказаних кримінальних правопорушень. 18 Кримінально-правові та кримінологічні аспекти протидії злочинності: матеріали міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. 27 лист. 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. С. 77–80.

31. Сингаєвська М. І. Земельні відносини в Україні як об'єкт кримінально-правової охорони : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2020. 230 с.

32. Сингаєвська М. І. Специфіка кримінальної відповідальності за порушення у сфері земельних відносин. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 6. С. 200–203.

33. Тагієв Садіг Рза огли Кваліфікуючі ознаки складу кримінального правопорушення як засоби диференціації кримінальної відповідальності// Юридичний науковий електронний журнал. - № 3/2024. – С. 617-620.

34. Татарин Н. М., Пряхін Є. В. Методика розслідування самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва: монографія. Львів: ЛьВДУВС, 2019. 192 с.

35. Уркевич В. Право постійного користування земельною ділянкою: проблеми теорії та практики. Право України. 2020. № 5. С. 143–157.

36. Чабаненко М.М., Волох П.В., Юридична категорія «рекультивация земель»: сучасні науково-правові підходи// Юридичний науковий електронний журнал. - № 4/2020. – С. 110-114.

37. Шульга А. М. Загально-теоретична парадигма визначення земельних злочинів. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 6. С. 205–208.

38. Шульга А. М. Кримінально-правова охорона земельних ресурсів в Україні: теоретико-правовий аспект: дис. ... док. юрид. наук. Харків 2021. 525 с.

39. Шульга А. М. Особливості кримінально-правової охорони земельних ресурсів. Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [22 травня 2015 р., м. Харків]. МВС України; Харківський нац. ун-т внутр. справ; Кримінологічна асоціація України. Х.: ХНУВС, 2015. С. 90–91.

40. Шульга А.М., Теоретичне визначення суб'єкта кримінальних правопорушень проти земельних ресурсів України та його вплив на правозастосування// Юридичний науковий електронний журнал. - № 1/2021. – С. 252-255.

41. Шульга М.В. Розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення земельного законодавства. Вісник кримінального права. 2020. № 3. С. 62–68.

42. Юзікова Н. С. Класифікація кримінально-правових наслідків вчинення злочину у сфері земельних відносин// Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 4. 2020. – С. 15-18.

Навчальне видання

**КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ
ВІДНОСИН**

Методичні вказівки та завдання
до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи

Укладачі
ДУЮНОВА Т.В.
КЛЄРІНІ Г. В.

Формат 60x84/16 Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. _.
Тираж пр.
Державний біотехнологічний університет
м. Харків, 61002, вул. Алчевських, 44